

Dr hab., prof. APS Maciej Tanaś
Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Opinia o pracy pt. „Przygody Gryzka”

Na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego¹ można odnaleźć raport „Zdrowie dzieci i młodzieży w Polsce w 2009 r. Studia i analizy statystyczne”, opublikowany w styczniu 2012 roku. Brak niestety świeższych danych GUS. Poszczególne rozdziały Raportu przedstawiają: warunki życia i rozwoju, stan zdrowia, styl życia, opiekę zdrowotną oraz umieralność dzieci i młodzieży. Pomimo częściowej jedynie aktualności, wspomniany raport pozwala uzyskać stosunkowo dokładny obraz zdrowia dzieci i młodzieży oraz zrozumieć potrzebę mądrych, edukacyjnych działań w zakresie.

Pod koniec 2009 r. „w Polsce było 11269,1 tys. dzieci i młodzieży w wieku 0-24 lat, tj. prawie 30% ludności” (s. 17). Liczebność omawianej subpopulacji systematycznie malała od połowy lat 80-tych. Wyniki zrealizowanych wówczas w ramach Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia badań ujawniły, że wprawdzie zdrowie dzieci i młodzieży w wieku do 14 lat oceniono lepiej w 2009 r. niż pięć lat wcześniej, to jednak „nigdy u stomatologa nie było 3,5% dzieci w wieku 10-14 lat, 14,9% w wieku 5-9 lat i 62,7% w wieku 2-4 lat” (s. 113, zob. też tamże, tab. 40).

Równocześnie „z porad dentysty lub ortodonta nie korzystało 0,6% mieszkańców miast i 1,1% mieszkańców wsi”. (s. 115). Znamienne, że najwyższy odsetek chłopców i dziewcząt w wieku 15-19 lat, którzy nigdy nie korzystali z usług dentystycznych lub ortodontycznych odnotowano „w województwach: łódzkim (2,1%), świętokrzyskim (1,6%) oraz wielkopolskim (1,3%), natomiast najniższy w województwach: lubelskim (0,1%), dolnośląskim (0,2%) i warmińsko-mazurskim (0,3%)” (s. 115). Zarysowany powyżej smutny obraz w ostatnich latach nie uległ ani dramatycznemu pogorszeniu, ani też oczekiwanej powszechnie zdecydowanej poprawie.

Informacje zawarte we wspomnianym raporcie ujawniają nie tylko niezadowalający stan w zakresie opieki dentystycznej dzieci i młodzieży, ale też brak tak ważnych społecznie edukacyjnych działań prozdrowotnych. Warto przypomnieć, że w roku szkolnym 2009/2010

---

¹ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/zdrowie-dzieci-i-mlodziezy-w-polsce-w-2009-r-8.1.html>

„opieką przedszkolną objętych było ponad dwie trzecie dzieci w wieku 3-6 lat” (s. 132). Przez autorów opracowania edukacja prozdrowotna jest postrzegana jako niezmiernie ważny czynnik warunkujący zachowanie dobrego stanu zdrowia.

Przedłożona do oceny praca „*Przygody Gryzka*” mieści się przeto w wyjątkowo ważnym nurcie polityki prozdrowotnej. Trudno przecenić potrzebę takich właśnie edukacyjnych działań na rzecz profilaktyki zdrowotnej, promowania zdrowego stylu życia, czy też ratowania stanu zdrowia dzieci i młodzieży w Polsce. Posiadają one niekwestionowaną wartość osobową i społeczną, ale też materialną, kulturową i cywilizacyjną.

„*Przygody Gryzka*” wpisują się znakomicie w postulowane i oczekiwane działania edukacyjne. Rzecz nie tylko w podjętym przez Autora temacie, jego aktualności oraz merytorycznej wartości pomieszczonych treści, ale też w wybraniu przezeń atrakcyjnej formy baśni, wzbogaconej wizualnie udaną grafiką. Tekst i obraz „*Przygód Gryzka*” przemawiają do dziecięcej wyobraźni, dostarczają niezbędnej wiedzy, kształtują prozdrowotne postawy i zachowania. Przekonuje o tym zasadnie lektura przedłożonej do oceny pracy.

Przygotowywana do druku książka respektuje odwieczną zasadę pedagogiczną, w myśl której dziecko najlepiej uczy się przez zabawę. Wykorzystuje baśń i ową fantastyczną opowieścią dociera do dziecięcych serc i umysłów. Trawestując słowa Brunona Bettelheima – w baśniach ukryta jest potęga, są cudowne, o czym przekonał się każdy, kto je czytał we właściwym wieku a ich użyteczność można z radością dostrzec po latach w ludzkich czynach i dziełach. „*Przygody Gryzka*” adresowane są do każdego dziecka i o każdym mówią. Tak jak chciał Horacy: „*Mutato nomine de te fabula narratur*” – o tobie Petusiu i Julku, Radku i Patryku, Pawełku, Kasiu, Wiktorze i Gabrysiu ta bajka mówi, o tobie pod zmienionym imieniem.

Przedłożone do oceny „*Przygody Gryzka*” nie mają na celu pokonania przez dziecko lęków przed dorastaniem, oderwaniem od rodziców czy płcią przeciwną. W zamyśle Autora książka ma pomóc pokonać lęk przed lekarzem dentystą i arsenałem jego przerażających narzędzi. „*Przygody Gryzka*” pełnią funkcję informacyjną, terapeutyczną i profilaktyczną. Ich Autor swobodnie przekracza granice między sferą realną, a fantastycznym światem baśni. Konstrukcja rozgrywających się w nieokreślonym czasie zdarzeń fabularnych jest nieskomplikowana, a bohaterowie epickiej opowieści dostarczają dziecku objaśnień dotyczących zdrowia, potrzeby troski o zdrowe zęby, przekazują podstawową wiedzę oraz dostarczają prostych objaśnień w formie atrakcyjnej i przyswajalnej przez dziecko.

Struktura 100 stronicowej książki obejmuje 14 rozdziałów: *Nowy dom Gryzka i Śmieszki*, *Przygoda w lesie*, *Gryzek i Śmieszka pierwszy raz u pani dentystki*, *Śmieszka uczy Gryzka myć ząbki*, *Wiewiórka Chichotka idzie do Pani dentystki*, *Wizyta u pani dentystki pełna niespodzianek*, *Czy Gryzek musi myć ząbki? O rety gdzie mój ząbek? Niespodzianka o poranku*, *Czy warto oszukiwać*, *Szczurek Czupurek uczy się myć zęby*, *Czy boberki lubią deserki? Czy krzywe ząbki na zawsze pozostaną krzywe?* oraz *Bal*. Uzupełnieniem książeczki są: tematyczna kolorowanka i zagadka.

Gryzek i Śmieszka - rodzeństwo bobrów, para wiewiórek, myszki, zajęczki i jelonki, sowa i inne ptaszki, łasiczka, lisek, szczurek, ale też pani dentystka, jej asystentka i recepcjonistka, las i dentystyczny gabinet, zabieg fluoryzacji, aparat ortodontyczny, sedacja i podtlenek azotu... Fantastyczny świat przyrody miesza się tu z rzeczywistością. Wyobraźnia i talent Autora w mistrzowski sposób przeobrażają stomatologa w baśniową wróżkę, dentystyczne zabiegi w czary, a profilaktykę zdrowotną w czynności podejmowane z chęcią i zrozumieniem

Jak pięknie w „*Bzowej babuleńce*” mówił Hans Christian Andersen „*Właśnie z rzeczywistości rodzi się najdziwniejsza baśń w świecie*”. Tyle w „*Przygodach Gryzka*” sytuacji typowych dla dziecięcych zachowań, tak wiele subtelnych argumentów rozwiewających lęki, że z pewnością ta piękna opowieść zrodziła się z codziennej praktyki medycznej, z rzeczywistości Autorowi znanej.

„*Powróćmy jak za dawnych lat w zaczarowanych bajek świat*” śpiewali w 1935 roku Tola Mankiewiczówna i Aleksander Żabczyński w pamiętnej piosence Jerzego Jurandota z muzyką Henryka Warsa. Powróćmy, czytając je dzieciom, by rozwiać przerażający świat ich lęków, by uczynić troskę o zdrowe zęby dla każdego dziecka czymś ważnym, zrozumiałym i pożądanym.

Recenzentowi pozostaje jedynie pogratulować Wydawnictwu słusznej i jakże cennej dla rodziców, ale też nauczycieli decyzji o publikacji drukiem pracy „*Przygody Gryzka*” oraz – zaprosić do jej lektury.

Marek Tau

Warszawa, dnia 1 września 2017 roku